

VÁZLATOK

XIX. Iránytű a világgazdaságban való tájékozódáshoz

CENTRUM ÉS PERIFÉRIA

A világgazdaság szempontjából az országokat az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

centrum országok:

A világgazdaság **centrumát** azok a területek alkotják, ahol összegződik:

- a tőke**
- a technikai-**
- a társadalmi tudás.**

félperiféria országok:

A világgazdaság **félperifériáját** azok az országok alkotják, amelyek a centrum számára biztosítják az erőforrást, piacot, terjeszkedési területet.

periféria országok:

A világgazdaság **perifériáját** a félperiférián kívül eső országok alkotják, akik világgazdasági értelemben a peremvidéken helyezkednek el.

A centrum és a periféria között átjárhatóság van, mert lehetséges a felemelkedésre.

A VILÁGGAZDASÁGI PÓLUSOK

A világgazdaságot mozgató erők három **növekedési pólus** köré tömörülnek:

1. USA
  2. EU
  3. Japán
- } TRIÁD

- Európa fejlett országai régóta ide tartoznak.
- USA a II. világháborút követően lett tagja.
- Japán 1970-es évek elején fejlődött fel

Ők alkotják a centrumot

Itt található:

- a TNC irányító központjai
- a K+F tevékenység döntő része
- a legnagyobb pénzügyi központok
- itt születnek a legjelentősebb világgazdasági és világpolitikai döntések

AZ ÚJONNAN IPAROSODOTT ORSZÁGOK

az 1970-es éveket követően → „kistigrisek” → **Dél-Korea**
Hongkong
Szingapúr
Tajvan

FEJLETT EURÓPA HÁTORSZÁGAI

a volt szocialista (tervutasításos gazdaságra épült) országok

→ **Magyarország**
Csehország
Szlovákia
Lengyelország
Szlovénia
Románia
Bulgária
balti államok (Lettország, Litvánia, Észtország)

- 70-es, 80-as években nagy visszaesés
- áttérés a tervezési gazdaságról a piacgazdaságra
- ↓
- tőkebeáramlás → az európai fejlett országok félperifériájává váltak

FELTÖREKVŐ „NAGYGAZDASÁGOK”

Ide tartoznak a nagy területű, nagy népességgel rendelkező, intenzív gazdasági fejlődésnek indult országok: → **Brazília**

Oroszország
India
Kína

FEJLŐDŐ ORSZÁGOK – A VILÁG GAZDASÁGI PERIFÉRIÁJA

más néven „**fejlődő országok**”, vagy a „**harmadik világ**” országai

- jellemzőik:
- **gyarmati múlt**
  - **többségük a II. világháború után vált önállóvá**
  - **volt gyarmattartóikkal a kapcsolatuk mai is szoros**
  - **duális (kettős) gazdasági szerkezet**
    - *hagyományos gazdaság* (belső ellátásra termel);
    - *modern gazdaság* (egykori gyarmattartók hozták létre → külföldre termel → a gazdasági-politikai elit számára termeli a hasznot) *együttes jelenléte*
  - **szűkös erőforrások** (hiányzik a pénz és a szellemi tőke és az infrastruktúra)
  - iparukra a **kitermelő ipar** jellemző
  - exportja: energiahordozók, nyersanyagok

- importja: feldolgozott termékek, élelmiszer
- **import kiadások > export bevétel** → gazdasági fejlődés nem jellemző → **eladósodás** → **bizonytalan kül- és belpolitikai helyzet** → **fegyverkezés, háborúk** = rengeteg pénzt emészt fel
- **túlnépesedés**

A fejlődő országok csoportjai:

1. **iparosodó fejlődő országok**

ide menekült a fejlett országokból a kitermelő és az alapanyaggyártó ágazat
 → **munkahelyek teremtődtek**
állami bevétel nő
nő a környezetszennyezés
nő a kiszolgáltatottsága a fejlett országok felé
 (pl. Mexikó, Argentína, Malajzia)

2. **nyersanyag-exportáló országok**

egy-egy nyersanyag, élelmiszerek eladásából jelentős bevételhez jutnak ezeket az országokat (pl.: kőolajexportáló országok)
 (pl.: Szaúd-Arábia, Egyesült Arab Emírátságok, Kuvait, Venezuela, Brunei, Chile, Bolívia)

3. **a gazdasági elmaradottság csapdájában rekedt országok**

a világgazdaság peremén rekedt országok
 nem rendelkeznek olyan erőforrásokkal, amelyet a globális gazdaság jelenleg hasznosítani tudna
 éhezés, nyomor
 hagyományos gazdaság jellemzi
 (pl. Fekete-Afrika, Ázsia)

4. **egyedi szerepkörű országok, városok**

Izrael, Törökország, „banánköztársaságok”, „adóparadicsomok”, pénzügyi központok, trópusi üdülőkiszigetek